

<i>Sygn. akt</i>	<i>III AUa 905/13</i>
------------------	-----------------------

WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia **27 grudnia 2013 r.**

Sąd Apelacyjny w Rzeszowie, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

	Przewodniczący:	SSA Bogumiła Burda
	Sędziowie:	SSA Marta Pańczyk-Kujawska (spr.) SSA Barbara Gonera
	Protokolant	sekr. sądowy E. Stachowicz

po rozpoznaniu w dniu **17 grudnia 2013 r.**

na rozprawie

sprawy z wniosku **M. A.**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w R.**

o stwierdzenie nieważności decyzji: dwu z 6 lipca 2011r. i z 19 maja 2011r.

i podleganie ubezpieczeniom społecznym

na skutek apelacji wnioskodawcy

od wyroku **Sądu Okręgowego w Rzeszowie**

z dnia **14 maja 2013 r.** sygn. akt **IV U 445/13**

oddala apelację

Sygn. akt III AUa 905/13

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R. wydał, w związku z wnioskiem M. A., w dniu 6 lutego 2013 r. trzy decyzje:

- nr (...), którą odmówił wszczęcia postępowania w sprawie stwierdzenia nieważności własnej decyzji z dnia 6 lipca 2011 r., znak (...)D./ (...);
- nr (...), którą odmówił wszczęcia postępowania w sprawie stwierdzenia nieważności własnej decyzji z dnia 6 lipca 2011 r. znak (...)D./ (...) oraz
- o znaku (...) - (...) (...), którą odmówił wszczęcia postępowania w sprawie stwierdzenia nieważności własnej decyzji z dnia 19 maja 2011 r. o znaku (...)

Każda z w/w decyzji została wydana z powołaniem się na treść przepisu art. 83 a ust. 2 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2009 r., nr 205, poz. 1585 ze zmianami) i ze wskazaniem, że ostateczne decyzje Zakładu, od których nie wniesiono odwołań do Sądu mogą być uchylane, zmieniane i unieważniane jedynie z urzędu, a niedopuszczalne jest takie działanie na wniosek.

Od powyższych decyzji M. A. wniósł odwołania, w których domagał się ich zmiany i orzeczenia o zasadności wszczęcia postępowania w sprawie stwierdzenia nieważności decyzji ZUS lub ich uchylecia i przekazania sprawy organowi rentowemu do ponownego rozpoznania. Odwołując się do orzecznictwa sądu administracyjnego wnioskodawca wskazał, że strona nie może w trybie art. 83a ust. 2 ustawy systemowej żądać w postępowaniu administracyjnym stwierdzenia nieważności decyzji, która była wcześniej kontrolowana przez sąd powszechny, a takimi decyzjami nie są decyzje, wobec których domagał się stwierdzenia nieważności. Zdaniem wnioskodawcy z powołanego przepisu nie sposób wyinterpretować ograniczeń w zakresie inicjowania postępowania o stwierdzenie nieważności decyzji przyznanych stronie z mocy art. 157 § 2 kpa w zw. z art. 180 kpa.

W odpowiedzi na powyższe organ rentowy wniósł o oddalenie odwołań wnioskodawcy od zaskarżonych decyzji z przyczyn tożsamyh jakieg legły u postaw ich wydania.

Sąd Okręgowy w Rzeszowie wyrokiem z dnia 14 maja 2013 r. oddalił odwołania wniesione przez M. A..

W pierwszej kolejności Sąd wskazał na treść wniosku M. A. o stwierdzenie nieważności decyzji ZUS

- z dnia 19 maja 2011 r. orzekającej, że wnioskodawca jako stypendysta sportowy pobierający stypendium nie podlega ubezpieczeniu emerytalnemu, rentowemu i wypadkowemu od dnia 4 października 2002 r. do dnia 30 czerwca 2004 r.,
- z dnia 6 lipca 2011 r., obejmującej wnioskodawcę obowiązkowym ubezpieczeniem społecznym tj. emerytalnym, rentowym i wypadkowym z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej pod nazwą (...) w okresie od 4 października 2002 r. do 30 czerwca 2004 r.,
- z dnia 6 lipca 2011 r. stwierdzającej podstawę wymiaru składek na obowiązkowe ubezpieczenia społeczne oraz Fundusz Pracy dla wnioskodawcy jako osoby prowadzącej pozarolniczą działalność gospodarczą pod nazwą (...) w okresie od 4 października 2002 r. do dnia 30 czerwca 2004 r.

Sąd zaznaczył, że przedmiot postępowania sprowadzał się jedynie do oceny czy w okolicznościach niniejszej sprawy ZUS winien był wszcząć postępowanie w przedmiocie stwierdzenia nieważności swych ostatecznych decyzji czy odmówić tak jak zostało to ujęte w zaskarżonych decyzjach oraz czy prawidłowo został przez ZUS zinterpretowana norma wynikająca z art. 83a ust. 2 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, w myśl której "decyzje ostateczne Zakładu, od których nie zostało wniesione odwołanie do właściwego sądu, mogą być z urzędu przez Zakład uchylone, zmienione lub unieważnione, na zasadach określonych w przepisach Kodeksu postępowania administracyjnego". Przypomniął, że w tej materii zaznaczył się problem dopuszczalności drogi sądowej, a to w związku z rozbieżnością w judykaturze Sądu Najwyższego, ostatecznie rozstrzygnięty uchwałą składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 23 marca 2011 r. (I UZP 3/11 , LEX nr 738185), której nadano moc zasady

prawnej. Zgodnie z jej tezą, od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych wydanej na podstawie art. 83a ust. 2 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych przysługuje odwołanie do właściwego sądu pracy i ubezpieczeń społecznych.

Sąd wskazał, że z literalnej treści przepisu art. 83a ust. 2 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych wynika możliwość uchylenia, zmiany lub unieważnienia własnej decyzji ostatecznej przez organy z zakresu zabezpieczenia społecznego jedynie z urzędu na zasadach określonych w przepisach kodeksu postępowania administracyjnego, a w szczególności taki organ jest uprawniony do zweryfikowania własnej decyzji w nadzwyczajnych trybach procedury administracyjnej (art. 154-156 kpa) tylko wtedy, gdy zainteresowany nie wniósł w przewidzianym terminie odwołania do sądu ubezpieczeń społecznych. Co do proceduralnej konstrukcji zmiany, uchylenia lub unieważnienia decyzji organów rentowych, należy podkreślić, że podmiotami uprawnionymi do zastosowania tych instytucji procesowych są wyłącznie wykonawcy zabezpieczenia społecznego (ZUS, Prezes KRUS, wojskowe organy emerytalne), którzy wydali weryfikowaną decyzję. Zasadnym jest więc pogląd, że nie ma tu zastosowania art. 157 § 2 kpa w zakresie wszczęcia postępowania w sprawie stwierdzenia nieważności decyzji na żądanie strony. W ocenie Sądu kwestionowanie ustaleń decyzji organów rentowych przez zainteresowanych polega głównie na dążeniu do wykazania nieprawidłowości w materialnoprawnym ukształtowaniu ich sytuacji prawnej. Usunięcie tego typu uchybień decyzji organów rentowych jest zatem możliwe na drodze zwykłego tj. odwoławczego postępowania w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych, a w razie upływu terminu do wniesienia odwołania chociażby przy wykorzystaniu instytucji ponownego ustalenia prawa do świadczenia lub zobowiązania . Skoro strona sama zrezygnowała z dochodzenia swych praw w drodze postępowania odwoławczego to w sytuacji jak w niniejszej sprawie rzeczą organu rentowego było odmówić wszczęcia postępowania w sprawie unieważnienia decyzji z uwagi na ustawowy zakaz inicjowania takiego postępowania na żądanie strony. Należy przy tym zaznaczyć, że zgodnie z art. 180 § 1 kpa, w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych stosuje się przepisy tego Kodeksu, ale tylko wówczas, gdy przepisy szczególne dotyczące ubezpieczeń społecznych nie ustalają odmiennych zasad postępowania w tych sprawach. Tymczasem nie ulega wątpliwości, że takimi szczególnymi przepisami są regulacje zawarte w ustawie systemowej, która w art. 83 ust. 2 ustanawia regułę zaskarżania decyzji podejmowanych przez organ rentowy w indywidualnych sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych do sądu powszechnego. Jak wyjaśnił Sąd Najwyższy w aprobowanym przez Sąd Okręgowy wyroku z dnia 16 września 2009 r. (I UK 109/2009 OSNP 2011/9-10/132) „przepis art. 83a ust. 2 ustawy z 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych pozwala na weryfikację w postępowaniu administracyjnym ostatecznych decyzji administracyjnych wyłącznie z urzędu i to pod warunkiem, że od takiej decyzji nie zostało uprzednio wniesione odwołanie do właściwego sądu powszechnego”.

Wobec powyższego Sąd I instancji uznał, iż decyzje organu rentowego od których wnioskodawca złożył odwołania są zgodne z prawem i nie ma podstaw aby je zmieniać w sposób określony w treści odwołań, stąd jako bezzasadne zostały oddalone stosownie do treści przepisu art. 477¹⁴ § 1 kpc.

Powyższy wyrok apelacją zaskarżył wnioskodawca M. A., który domagał się jego zmiany i orzeczenia zgodnie z żądaniem wniosku, ewentualnie jego uchylenia i przekazania sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania.

W uzasadnieniu apelujący wskazał, że stanowisko Sądu Okręgowego jest tylko jednym z prezentowanych w doktrynie, jednakże wg drugiego poglądu w sytuacji gdy decyzja nie była przedmiotem kontroli sądowej to możliwe jest jej zakwestionowanie w drodze nadzwyczajnej instytucji jaką jest stwierdzenie nieważności decyzji. Na uzasadnienie swojego stanowiska przywołał wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie z 13 maja 2010 r. o sygn. akt V SA/Wa 402/10. W jego ocenie jest to przepis regulujący kompetencje organu rentowego i stanowi *lex specialis* do art. 157 § 2 kpa w zw. z art. 180 kpa, nie ogranicza więc kompetencji strony do inicjowania postępowania o stwierdzenie nieważności decyzji.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja wnioskodawcy jest nieuzasadniona. Wbrew podniesionym w niej zarzutom i przytoczonym na ich uzasadnienie twierdzeniom wyrok Sądu Okręgowego jest wyrokiem trafny i odpowiadającym prawu, a w sprawie nie

występują przesłanki zaskarżenia mogące wyrok ten wzruszyć, w szczególności te które ze względu na zapis zawarty w art. 378 kpc - Sąd II instancji ma na uwadze z urzędu.

Sąd Apelacyjny w pełni podziela i akceptuje ustalenia faktyczne jak również i ocenę prawną sprawy poczynioną przez Sąd I instancji i przyjmuje je jako swoje, zaś apelację wnioskodawcy uznaje jedynie za polemikę z prawidłowym orzeczeniem i argumentacją Sądu. W apelacji wnioskodawca zdaje się zmieniać stanowisko w sprawie i nie domaga się już stwierdzenia nieważności decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych na podstawie art. 83a ust. 2 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, lecz na podstawie przepisów kpa, wskazując że pierwszy z tych przepisów jest *lex specialis* w stosunku do unormowań zawartych w kpa i określa jedynie kompetencje organu rentowego do inicjowania postępowania o stwierdzenie nieważności decyzji, nie pozbawiając jej ubezpieczonego. Sąd Apelacyjny nie może zaakceptować takiej argumentacji, z uwagi na regulację zawartą w art. 123 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych w zw. z art. 180 § 1 kpa. Dopuszcza ona stosowanie w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych kpa, o ile ustawa o systemie ubezpieczeń społecznych nie stanowi inaczej. Tym samym przepisy kpa mają zastosowanie w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych jedynie posiłkowo, o ile dana kwestia nie jest uregulowana w ustawie o systemie ubezpieczeń społecznych. Kwestia wszczęcia postępowania w sprawie uchylecia, zmiany lub unieważnienia ostatecznych, nie poddanych kontroli sądowej decyzji organu rentowego, została uregulowana w art. 83 a ust. 2 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, który wskazuje że jest to wyłączny przymiot Zakładu, więc odwoływanie się w tym zakresie do art. 157 kpa jak naprowadza skarżący nie ma podstawy prawnej. Podkreślić należy, że przywoływany przez wnioskodawcę wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie V SA/Wa 402/10 nie może mieć odniesienia do przedmiotowej sprawy, bowiem dotyczy odmiennego stanu faktycznego, w którym strona domagała się stwierdzenia nieważności decyzji poddanej kontroli sądu powszechnego, a więc sytuacji nie objętej dyspozycją art. 83a ust. 2 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, do której mogą mieć zastosowanie przepisy kpa.

Podkreślić wypadnie, iż wnioskodawca po wydaniu decyzji w 2011 r. których uchylecia obecnie się domaga, nie skorzystał ze zwykłej przewidzianej prawem drogi ich zakwestionowania i poddania kontroli sądowej, bowiem nie wniósł od nich odwołań. Decyzje te zostały mu doręczone i został w nich prawidłowo pouczone o sposobie ich zaskarżenia. Tym samym kwestionowanie ich poprzez próbę wszczęcia nadzwyczajnego postępowania o stwierdzenie ich nieważności stanowi w istocie próbę poddania kontroli sądowej ostatecznych decyzji ZUS, których, na skutek własnego zaniechania nie zakwestionował przy wykorzystaniu zwyczajnego toku odwoławczego i taka próba w ocenie Sądu Apelacyjnego nie zasługuje na akceptację. Na marginesie wskazać także należy, iż powoływanie się na fakt, iż stwierdzenie nieważności decyzji służy wyeliminowaniu z obrotu prawnego decyzji dotkniętych ciężkimi wadami prawnymi jest gołosłowne, bowiem w toku postępowania odwołujący, poza ogólnikowymi stwierdzeniami o ich niezgodności z prawem, nie wskazał na czym ich nieważność miałyby polegać.

Mając powyższe na uwadze apelacja wnioskodawcy podlegała oddaleniu stosowanie do dyspozycji art. 385 kpc.

Zarządzenie:

(...)

(...)